

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ,
ВИВЧЕННЯ,
УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА
РОЗПОВСЮДЖЕННЯ
КРАЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАКТИК

2026

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ, ВИВЧЕННЯ,
УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ КРАЩИХ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК**

Харків 2026

Друкується за рішенням науково-методичної ради НМЦ ПТО у Харківській області від 29.01.2026, протокол №1.

Розробники (автори): Ольга ГОРЄНKOVA та Олена ЯКОВЕНКО, методисти НМЦ ПТО у Харківській області.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ, ВИВЧЕННЯ, УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ КРАЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК. – Харків: НМЦ ПТО у Харківській області, 2026. – 28 с.

Методичні рекомендації спрямовані на забезпечення системного підходу до виявлення, вивчення та розповсюдження кращих педагогічних практик (КПП) у закладах професійної освіти (ЗПО). Окреслено основні критерії ідентифікації КПП, алгоритми їх аналізу та узагальнення, а також ефективні механізми поширення з метою підвищення якості роботи та впровадження інноваційних підходів. Також надано зразки публікаційної стратегії, опису КПП як для викладача теоретичної підготовки, так і для майстра в/н, а також представлено підбірку українських платформ і ресурсів для публікації педагогічних напрацювань.

Рекомендації можуть бути використані керівниками, методистами та педагогічними працівниками ЗПО для підтримки процесів удосконалення діяльності та тиражування успішного досвіду.

Рецензент: Юлія ДАВИДОВА, заступник директора НМЦ ПТО у Харківській області

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	6
II. АЛГОРИТМ ВИЯВЛЕННЯ ТА ВИВЧЕННЯ КРАЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК У ЗПО.....	8
III. ВИЯВЛЕННЯ КРАЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК.....	10
IV. ВИВЧЕННЯ КРАЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК	11
V. УЗАГАЛЬНЕННЯ КРАЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК	13
VI. ПОШИРЕННЯ КРАЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК	15
ВИСНОВОК.....	16
ДОДАТКИ 1-5.....	18
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	26

ВСТУП

Сучасний етап розвитку освіти характеризується динамічними змінами, зумовленими цифровою трансформацією суспільства, упровадженням компетентнісного підходу, оновленням державних стандартів освіти, а також необхідністю забезпечення безперервного професійного розвитку педагогічних працівників. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває пошук ефективних шляхів і механізмів активізації творчої та інноваційної діяльності педагогів, здатних оперативно реагувати на виклики часу.

Нагальною потребою сьогодення є формування педагогічного працівника нового типу — компетентного фахівця, відкритого до змін, прибічника інноваційних освітніх моделей і цифрових технологій, професіонала, орієнтованого на постійне самовдосконалення, рефлексію власної діяльності та навчання впродовж життя.

Головним показником високого рівня професійної майстерності педагога є наявність педагогічних знахідок, авторських ідей, методичних рішень та освітніх інновацій, які в процесі практичного впровадження трансформуються у стійкі педагогічні практики. Саме вони визначають зміст освіти, істотно впливають на форми, методи та засоби навчання, організаційну структуру освітнього процесу, рівень навчальних досягнень і мотивацію студентів.

У цьому контексті проблеми виявлення, вивчення, узагальнення та розповсюдження кращих педагогічних практик набувають стратегічного значення і стають одним із пріоритетних напрямів методичної роботи закладу освіти та діяльності педагогічного колективу.

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Кращі педагогічні практики (КПП) — це результативна, інноваційна, науково обґрунтована педагогічна діяльність, що демонструє стабільно високі освітні результати, сприяє підвищенню якості освіти, розвитку професійної компетентності педагогів, формуванню ключових і фахових компетентностей студентів та позитивно впливає на освітнє середовище закладу.

Виявлення, вивчення, узагальнення та розповсюдження КПП є важливою складовою системи внутрішнього забезпечення якості освіти, інструментом професійного зростання педагогів та механізмом поширення інноваційного педагогічного досвіду.

Мета і завдання

Метою виявлення, вивчення, узагальнення та розповсюдження кращих педагогічних практик є прискорення процесу їх трансформації в масову педагогічну практику, підтримка інноваційної діяльності педагогів, сприяння розвитку професійної майстерності та підвищення якості освітнього процесу.

Основними завданнями є:

- стимулювання творчої, дослідницької та інноваційної діяльності педагогічних працівників;
- виявлення ефективних освітніх практик, зокрема з використанням цифрових технологій та дистанційних форм навчання;
- створення умов для професійного обміну досвідом та педагогічної взаємодії;
- узагальнення та систематизація результативного педагогічного досвіду;
- забезпечення можливостей адаптації КПП до різних освітніх умов і контингентів студентів;
- формування відкритого методичного простору для поширення інновацій.

Принципи роботи з КПП

Виявлення, вивчення, узагальнення та розповсюдження КПП ґрунтується на таких принципах:

- відповідність чинній нормативно-правовій базі у сфері освіти;
- науковість та практична доцільність;
- відкритість і гласність;
- толерантність та академічна доброчесність;
- комплексність і системність;
- безперервність професійного розвитку;
- маневреність, гнучкість та адаптивність до змін освітнього середовища;
- орієнтація на студентоцентрований і компетентнісний підхід.

Види кращих педагогічних практик

Залежно від теми та змісту кращі педагогічні практики можуть бути:

- **комплексними**, що охоплюють різні аспекти освітнього процесу (зміст, методи, прийоми, форми організації навчання, оцінювання результатів), інтегрують досягнення педагогіки, психології та цифрових технологій і спрямовані на поглиблення професійного досвіду педагогів;
- **локальними**, які відображають досвід окремого педагога або педагогічного колективу щодо вдосконалення певних компонентів освітнього процесу (цільового, мотиваційного, змістового, операційно-діяльнісного, контрольно-регулятивного, оцінно-результативного) та зазвичай пов'язані з розв'язанням конкретної педагогічної проблеми;
- **цільовими**, зумовленими впровадженням освітніх реформ, оновленням стандартів і навчальних програм, реалізацією індивідуальних траєкторій професійного розвитку педагога, підвищенням кваліфікації або кар'єрним зростанням.

За характером діяльності КПП поділяються на:

- **інноваційні** — спрямовані на впровадження нових освітніх технологій, цифрових інструментів, методик, форм і моделей навчання;

- **методичні** — орієнтовані на вдосконалення методів, прийомів, засобів навчання та оцінювання;
- **організаційно-педагогічні** — пов'язані з оптимізацією управління освітнім процесом, організацією освітнього середовища, командною взаємодією;
- **дослідницько-експериментальні** — базуються на педагогічних експериментах, апробації нових підходів і подальшому аналізі результатів;
- **цифрові** — передбачають активне використання онлайн-платформ, електронних ресурсів, дистанційних та змішаних форматів навчання.

II. АЛГОРИТМ ВИЯВЛЕННЯ ТА ВИВЧЕННЯ КРАЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК У ЗПО

Досвід конкретного педагога, як педагогічна модель, заслуговує на пильну увагу з боку керівників закладів освіти та організаторів методичної роботи. Виявлення та вивчення кращих педагогічних практик у закладах професійної освіти здійснюється поетапно (2-3 роки) та має системний характер, що забезпечує об'єктивність, практичну значущість і можливість подальшого впровадження досвіду (*Пам'ятка з виявлення, вивчення, узагальнення та поширення КПП подано у додатку 1*).

I ЕТАП. Ініціювання та виявлення КПП

На цьому етапі здійснюється пошук результативного педагогічного досвіду шляхом:

- аналізу результатів освітньої діяльності педагогів (успішність студентів, результати кваліфікаційних атестацій, демонстраційних іспитів, конкурсів фахової майстерності);
- вивчення результатів внутрішнього моніторингу якості освіти;
- самоаналізу та самопрезентації педагогами власного досвіду;
- рекомендацій методичних комісій, циклових комісій, адміністрації закладу;
- аналізу участі педагогів у проєктах, експериментальній діяльності, дуальній формі освіти, співпраці з роботодавцями;
- виявлення цифрових, практико-орієнтованих та виробничо спрямованих освітніх рішень.

Результатом етапу є попередній відбір педагогічних практик, що мають ознаки результативності та інноваційності.

II ЕТАП. Первинний аналіз і відбір КПП

На цьому етапі проводиться експертний аналіз відібраних практик за такими напрямками:

- відповідність державним стандартам фахової/професійної освіти;
- зв'язок із потребами ринку праці та професійними стандартами;
- практична спрямованість навчання;
- використання сучасних педагогічних та цифрових технологій;

- можливість адаптації практики до інших освітніх програм і спеціальностей.

Результатом етапу є визначення переліку кращих педагогічних практик, рекомендованих до поглибленого вивчення.

III ЕТАП. Вивчення та документування КПП

Вивчення КПП здійснюється шляхом:

- відвідування навчальних занять, майстер-класів, практичних і лабораторних робіт;
- аналізу навчально-методичних матеріалів, освітніх програм, кейсів, електронних ресурсів;
- вивчення результатів навчальної та виробничої практики здобувачів освіти;
- опитування студентів, педагогів, представників роботодавців;
- аналізу динаміки професійних компетентностей студентів.

Результатом є опис педагогічної практики з обґрунтуванням її ефективності та результативності.

IV ЕТАП. Узагальнення та експертиза КПП

На цьому етапі здійснюється:

- систематизація матеріалів педагогічної практики;
- формування методичного опису (мета, завдання, умови реалізації, етапи, результати);
- експертна оцінка практики методичною радою або експертною групою;
- визначення можливостей масштабування та впровадження.

V ЕТАП. Розповсюдження та впровадження КПП

Розповсюдження кращих педагогічних практик здійснюється через:

- проведення методичних заходів (семінарів, тренінгів, педагогічних майстерень);
- публікацію матеріалів у методичних збірниках, на сайті закладу, в електронних репозитаріях;
- наставництво та професійні спільноти педагогів;
- інтеграцію КПП в освітні програми та індивідуальні траєкторії професійного розвитку.

Пропоновані рекомендації покликані допомогти організаторам методичної роботи і педагогам у виявленні, вивченні, узагальненні та розповсюдженні кращих педагогічних практик — продукту педагогічної діяльності. **Реалізація цих завдань передбачає послідовне проходження кількох взаємопов'язаних етапів, першим з яких є виявлення кращих педагогічних практик як об'єкта подальшого аналізу та експертної оцінки. Саме на цьому етапі закладається основа для якісного вивчення, узагальнення та поширення ефективного педагогічного досвіду.**

III. ВИЯВЛЕННЯ КРАЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК

Виявлення кращих педагогічних практик (КПП) є складним аналітичним процесом, оскільки такі практики мають **контекстний і динамічний характер**. Практика, яка демонструє високу ефективність у певний період або в конкретних умовах, з часом може втратити актуальність; інноваційна для одних педагогів — для інших може бути вже етапом професійного розвитку, що минув; результативна в одному освітньому середовищі — не завжди має аналогічну цінність в іншому.

У зв'язку з цим кращі педагогічні практики потребують **фахової експертизи**, що передбачає їх системне вивчення, аналіз і оцінювання, тривалу апробацію, а також співвіднесення з досягненнями сучасної педагогічної науки, освітньої політики та реальної практики.

Загальні критерії оцінювання кращих педагогічних практик

1. **Актуальність** – відповідність педагогічної практики стратегічним цілям і потребам закладу освіти, соціальному запиту, тенденціям суспільного розвитку, державній і регіональній освітній політиці; спрямованість на вдосконалення освітнього процесу, подолання актуальних проблем навчання й виховання, розвиток ключових і професійних компетентностей здобувачів освіти, розкриття їхніх здібностей і талантів, формування ціннісних орієнтацій та громадянської зрілості.
2. **Інноваційність (творча новизна)** – проявляється у створенні або осучасненні педагогічних рішень шляхом інтеграції відомих методик, упровадження нових форм, методів і технологій навчання, виході за межі усталеної масової практики, удосконаленні окремих компонентів освітнього процесу, оновленні освітніх інструментів і способів їх застосування, постановці та розв'язанні нових педагогічних завдань.
3. **Результативність і оптимальність** – забезпечення досягнення визначених результатів навчання й сформованості компетентностей відповідно до вимог освітніх стандартів з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти; перевага або еквівалентність результатів порівняно з масовою практикою за умови раціональнішого використання часу, ресурсів і зусиль; сталість позитивних результатів у часі.
4. **Стабільність і надійність** – підтверджена ефективність педагогічної практики впродовж тривалого періоду, повторюваність результатів, системне застосування методів, прийомів і форм роботи, а також здатність зберігати результативність за умов упровадження іншими педагогами.
5. **Перспективність і відтворюваність** – можливість адаптації та впровадження педагогічної практики в інших закладах освіти, різних освітніх умовах і контекстах; потенціал до масштабування та довгострокового збереження актуальності досягнутих результатів.
6. **Унікальність і гнучкість** – наявність авторських особливостей і водночас здатність практики до варіативного використання, зокрема щодо вибору

освітніх програм, навчальних матеріалів, методів і засобів з урахуванням освітніх потреб і можливостей здобувачів освіти.

Метою виявлення КПП є ідентифікація педагогів, які демонструють ефективні методики, інноваційні підходи та стабільні результати освітньої діяльності.

Виявлення КПП здійснюється на таких рівнях:

- закладу освіти;
- територіальних методичних служб (центрів професійного розвитку педагогічних працівників);
- інститутів післядипломної педагогічної освіти та інших установ підвищення кваліфікації.

У закладах освіти роботу з виявлення КПП організовують керівник закладу, його заступники та методичні працівники. Процес відбувається в ході:

- моніторингу реалізації програми розвитку закладу освіти;
- аналізу результатів професійної діяльності педагога та реалізації методичної теми;
- відвідування навчальних занять і позаурочних освітніх заходів;
- аналізу результатів освітньої діяльності здобувачів освіти;
- вивчення результатів самоосвітньої діяльності педагога;
- презентації та творчого звіту педагога на засіданнях професійних спільнот, методичних комісій, методичних тижнів;
- процедур оцінювання професійної діяльності та атестації педагогічних працівників.

Виявлення КПП передбачає: визначення об'єкта (автора або носія практики), аналітичну оцінку вихідних матеріалів, систематизацію інформації та формування довідково-інформаційних і аналітичних матеріалів.

Процес ґрунтується на таких **методологічних засадах**:

- **об'єктивність** – неупереджене, доказове й відповідальне оцінювання педагогічних фактів і результатів діяльності;
- **комплексність** – урахування взаємозв'язку всіх компонентів освітнього процесу та аналіз реальної педагогічної ситуації;
- **науковість** – співвіднесення педагогічної практики з сучасними науковими підходами, теоріями й результатами досліджень, інтеграція науки та практики.

IV. ВИВЧЕННЯ КРАЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК

Мета: глибоке ознайомлення зі змістом, структурою та ефективністю педагогічної практики.

Форми:

- аналіз документації (плани, конспекти, програми, дидактичні матеріали);
- спостереження за уроками;
- співбесіди з педагогом, студентами, колегами;
- експертна оцінка результативності діяльності.

Під час вивчення та діагностики (аналізу й оцінювання) кращих педагогічних практик — їх змісту, методів, форм і прийомів професійної діяльності педагога — застосовується комплекс сучасних інструментів і методів дослідження.

Зокрема використовуються:

- **педагогічне спостереження та відвідування навчальних занять і позаурочних заходів**, що передбачають цілеспрямоване й системне вивчення освітнього процесу, у тому числі з використанням **цифрових аудіо- та відеозасобів**, онлайн-платформ і сервісів фіксації освітньої діяльності;

- **методи опитувальної та діагностичної оцінки**, зокрема професійні інтерв'ю й бесіди з педагогом, анкетування учасників освітнього процесу (у паперовій та електронній формах), педагогічне тестування, виконання контрольних і діагностичних робіт студентів, застосування соціометричних методик, а також **метод експертних оцінок**;

- **аналіз професійної діяльності педагога**, зокрема вивчення його «творчої лабораторії»: авторських програм, освітніх проєктів, інноваційних методичних напрацювань, цифрових освітніх ресурсів, професійного портфоліо;

- **вивчення думки освітньої спільноти** — колег, адміністрації, студентів, батьків (за потреби);

- **аналіз документації та результатів освітньої діяльності**, зокрема конспектів занять, методичних і дидактичних матеріалів, навчальних і творчих робіт студентів, результатів моніторингових досліджень, а також даних про навчальні досягнення, розвиток і сформованість компетентностей.

У процесі вивчення педагогічної практики аналізується: **сутність і зміст досвіду**, особливості його реалізації, використані методи, форми, прийоми й засоби навчання, характер взаємодії між педагогом і студентами, **конкретні умови виникнення та розвитку практики**, особистісно-професійні якості автора досвіду, а також **тривалість і стабільність його результатів у часі**.

Важливим є не лише досягнутий результат, тобто сама педагогічна практика, а й **процес її формування та розвитку**, творча й рефлексивна діяльність педагога. У зв'язку з цим доцільним є **проведення довгострокових спостережень**, поетапного аналізу та накопичення доказів ефективності практики.

Планування роботи з вивчення педагогічних практик

Для забезпечення системного й ефективного вивчення педагогічних практик необхідно здійснити **чітке та поетапне планування діяльності**.

План роботи розробляється **творчою групою або експертною командою** відповідно до визначеної мети, завдань та логіки реалізації основних етапів. Як правило, план має **проєктну структуру** і складається з 3-5 взаємопов'язаних розділів.

Розділ І. Теоретико-методологічна та організаційна підготовка

Передбачається опрацювання сучасних науково-методичних джерел і нормативних документів, формування переліку рекомендованої літератури та електронних ресурсів.

Визначається **розподіл ролей і відповідальності** між членами експертної групи, терміни виконання завдань, а також перелік емпіричних матеріалів, які необхідно зібрати (поурочні плани та сценарії занять, дидактичні й цифрові матеріали, авторські розробки, публікації, презентації, виступи педагога тощо).

Окреслюються **форми, методи та інструменти** вивчення педагогічної практики.

Розділ ІІ. Професійна взаємодія з педагогом — носієм практики

Планується індивідуальна й групова робота з педагогом, зокрема консультації, наставницька підтримка, організація самоосвітньої діяльності, професійна рефлексія та самокорекція.

Передбачається підготовка педагогом аналітичних матеріалів, доповідей, методичних публікацій, участь у професійних заходах і презентація власного досвіду.

Розділ ІІІ. Поетапне вивчення педагогічної практики

Визначаються **етапи реалізації дослідження в динаміці часу** (протягом навчального року або кількох років), уточнюються проміжні результати, коригуються завдання та методи відповідно до отриманих даних.

Розділ ІV. Узагальнення, експертиза та систематизація результатів

Плануються форми узагальнення й структуризації педагогічної практики, її аналітичний опис, експертне рецензування методистом або науковим консультантом.

Визначаються терміни подання матеріалів для розгляду та затвердження відповідними колегіальними органами (методичною радою, експертною комісією, науково-методичним центром).

Розділ V. Поширення та масштабування педагогічних практик

Передбачаються заходи з популяризації та впровадження досвіду в освітню практику: проведення семінарів-практикумів, тренінгів, вебінарів, організація майстер-класів або творчої (методичної) лабораторії педагога, виступи на засіданнях професійних спільнот, методичних об'єднань, конференціях різного рівня, а також розміщення матеріалів у цифрових освітніх середовищах.

V. УЗАГАЛЬНЕННЯ КРАЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК

Мета: систематизація, аналітичний опис та оформлення кращої педагогічної практики у вигляді методичних і цифрових матеріалів, **придатних для використання, адаптації та масштабування** іншими педагогами.

Форми узагальнення педагогічної практики:

- методичні рекомендації, аналітична або науково-методична стаття, методичний бюлетень, огляд практики;
- авторська освітня програма, технологічна карта, методичний кейс, цифровий навчально-методичний ресурс (портфоліо практики).

Орієнтовна структура узагальнення педагогічної практики:

1. Назва (тема) педагогічної практики.
2. Автор (розробник) практики.
3. Актуальність і проблематика.
4. Мета, завдання, провідна ідея та ціннісні орієнтири.
5. Опис практики (зміст, методи, форми, прийоми, інструменти реалізації).
6. Результати та докази ефективності (якісні й кількісні показники).
7. Умови впровадження та можливості адаптації.

Узагальнення та аналітичний опис педагогічної практики

У процесі узагальнення педагогічної практики здійснюється **відбір і систематизація підтверджених позитивних результатів**, аналізуються чинники, що забезпечили її ефективність, визначається концептуальна основа та логіка реалізації. Практиці надається назва, стисло формулюється її сутність, розкривається **інноваційний або авторський характер**.

Опис системи роботи педагога або його авторської освітньої технології має відображати **комплексність освітнього процесу**, зокрема:

- планування та підготовку до навчального року, реалізації освітніх програм і вивчення окремих тем;
- організацію навчальних занять, подання нового матеріалу та забезпечення його практичної спрямованості й зв'язку з реальним життям;
- організацію самостійної та групової діяльності студентів з урахуванням індивідуальних освітніх потреб;
- застосування формувального й підсумкового оцінювання, аналіз результатів навчання;
- планування та супровід виконання навчальних завдань;
- реалізацію позаурочної та проєктної діяльності.

У процесі узагальнення кращої педагогічної практики ключового значення набувають її **технологічні характеристики**: чітка структурованість, алгоритмічність, **відтворюваність і можливість тиражування** в різних освітніх контекстах. Важливим етапом є **теоретичне осмислення та науково-методичне обґрунтування практики**.

З метою підвищення якості та валідності узагальнення необхідно **ідентифікувати педагогічну практику** відповідно до чинних класифікацій освітніх технологій, підходів і моделей навчання, визначивши її місце в сучасному освітньому просторі. *(Шаблони оформлення кращих педагогічних практик викладача теоретичної підготовки і майстра виробничого навчання подано у додатках 2-3).*

VI. ПОШИРЕННЯ КРАЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК

Мета: забезпечення ефективного використання, адаптації та масштабування кращих педагогічних практик у професійній діяльності інших педагогів, розвиток професійних спільнот і підвищення якості освітнього процесу.

Форми поширення кращих педагогічних практик:

- засідання професійних спільнот, методичних комісій, педагогічних рад;
- майстер-класи, практико-орієнтовані семінари, тренінги, творчі та аналітичні звіти педагогів;
- науково-практичні конференції, форуми, фестивалі та ярмарки педагогічних ідей;
- публікації в науково-методичних і фахових виданнях, освітніх платформах (*чек-лист публікаційної стратегії КПП подано у додатку 4, підбірку українських платформ і ресурсів, де можна публікувати матеріали – у додатку 5*);

• створення та ведення **цифрового банку (репозитарію) кращих педагогічних практик** на сайті закладу освіти або в спільному освітньому середовищі.

Організаційно-методичне забезпечення поширення:

- визначення координатора або створення робочої (проектної) групи з питань поширення педагогічних практик;
- розроблення та впровадження локального нормативного документа (положення) про виявлення, узагальнення та поширення кращих педагогічних практик;
- формування й ведення електронного каталогу (банку) педагогічних практик із забезпеченням відкритого доступу;
- систематичне оновлення матеріалів, моніторинг використання практик і **аналіз ефективності їх поширення та впливу на освітній процес.**

Очікувані результати:

- підвищення якості та результативності освітнього процесу;
- розвиток професійної компетентності й майстерності педагогічних працівників;
- формування культури професійного обміну, партнерства та взаємонавчання;
- створення відкритого, інноваційного освітнього простору для професійного зростання та впровадження змін.

Поширення кращих педагогічних практик здійснюється у різних форматах: **презентація результатів**, публічні виступи, друковані та електронні матеріали, **практичний показ** (відкриті заняття, освітні події, демонстраційні заняття), а також через цифрові платформи та професійні онлайн-спільноти.

Особливості впровадження КПП у закладах професійної освіти

Впровадження кращих педагогічних практик у ЗПО має враховувати:

- галузеву специфіку підготовки фахівців;

- матеріально-технічну базу закладу;
- можливості співпраці з роботодавцями;
- індивідуальні освітні траєкторії студентів;
- поєднання теоретичної підготовки з виробничою практикою.

У структурі педагогічної практики виокремлюються:

- елементи, зумовлені індивідуальним стилем і професійною ідентичністю педагога;
- прийоми й способи діяльності, характерні для конкретної освітньої галузі або спеціальності;
- універсальні педагогічні рішення, які можуть бути адаптовані та використані в інших освітніх контекстах.

Результати узагальнення кращих педагогічних практик можуть бути представлені у вигляді методичних рекомендацій, освітніх і дидактичних матеріалів, методичних кейсів, творчих і аналітичних робіт, статей, навчально-методичних посібників, а також цифрових освітніх ресурсів.

Ефективними формами популяризації та поширення КПП є **професійні педагогічні читання, конференції, форуми, стратегічні сесії та фахові наради**, що сприяють розвитку освітніх інновацій і професійного діалогу.

ВИСНОВОК

Методичні рекомендації щодо виявлення, вивчення та розповсюдження кращих педагогічних практик у закладах професійної освіти розроблено з метою упорядкування та методичного супроводу процесів узагальнення й тиражування ефективного педагогічного досвіду. Запропонований у рекомендаціях підхід забезпечує системність, послідовність і методичну доцільність роботи з КПП у ЗПО.

Визначені критерії ідентифікації кращих педагогічних практик та алгоритми їх аналізу й узагальнення створюють умови для об'єктивної оцінки результативності педагогічної діяльності, відбору практик, що мають інноваційний потенціал, і можливості їх адаптації до різних освітніх контекстів.

Наведені у рекомендаціях зразки опису КПП для викладачів теоретичної підготовки та майстрів виробничого навчання, а також орієнтовна публікаційна стратегія сприяють уніфікації підходів до представлення педагогічного досвіду та його поширення в професійному середовищі. Подана добірка українських платформ і ресурсів розширює можливості інформаційного супроводу та популяризації результативних педагогічних напрацювань.

Отже, використання даних методичних рекомендацій у діяльності керівників закладів професійної освіти, методичних служб і педагогічних працівників сприятиме підвищенню якості методичної роботи, активізації інноваційних процесів і формуванню сталої практики обміну ефективним педагогічним досвідом у системі професійної освіти.

ПАМ'ЯТКА
з виявлення, вивчення, узагальнення та поширення
кращих педагогічних практик (КПП)

1. Здійснювати відбір об'єкта вивчення КПП на засадах об'єктивності, доцільності та відповідності пріоритетам розвитку освіти.
2. Під час відбору педагогічного досвіду керуватися визначеними критеріями ідентифікації кращих педагогічних практик.
3. Провести підготовчу роботу з педагогом щодо вивчення його практики, враховуючи педагогічний стаж, професійну мотивацію та інші індивідуальні чинники.
4. Розробити план вивчення, аналізу, узагальнення та поширення педагогічної практики.
5. Визначити ключові напрями та аспекти діяльності педагога, в яких практика реалізується найбільш повно та результативно.
6. Обґрунтувати актуальність педагогічної практики та її практичну значущість для підвищення якості освітнього процесу, зокрема щодо розв'язання актуальних завдань професійної освіти та подолання типових труднощів педагогічної діяльності.
7. Окреслити теоретико-методологічні засади практики, сучасні наукові підходи, концепції та ідеї, що підтверджують її наукову обґрунтованість.
8. Здійснити опис технології педагогічної практики, зокрема:
 - цілі та завдання педагогічної діяльності;
 - зміст, форми, методи й прийоми навчально-виховної роботи, логіку та умови їх застосування;
 - отримані результати та показники ефективності у співвіднесенні з поставленими цілями.
9. Визначити взаємозв'язок між цілями, способами діяльності педагога й студентами та досягнутими результатами, довести вплив представленої практики на результати освітнього процесу.
10. Сформулювати провідну педагогічну ідею практики та визначити можливості її варіативного застосування в інших освітніх умовах.
11. Визначити доцільні форми та методи узагальнення кращої педагогічної практики.
12. Охарактеризувати результативність, умови впровадження та рівень відтворюваності практики в діяльності інших педагогічних працівників.
13. Визначити ефективні форми, засоби, канали та сфери поширення кращої педагогічної практики.

ШАБЛОН ОФОРМЛЕННЯ КРАЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ викладача теоретичної підготовки

1. Загальні відомості:

- 1.1. Назва кращої педагогічної практики
- 1.2. Автор практики (ПІБ, посада — викладач теоретичної підготовки, кваліфікаційна категорія)
- 1.3. Заклад освіти
- 1.4. Освітній рівень (професійна освіта)
- 1.5. Спеціальність / професія
- 1.6. Навчальна дисципліна (дисципліни)
- 1.7. Термін реалізації практики

2. Актуальність практики:

Обґрунтувати:

- необхідність оновлення теоретичної підготовки відповідно до професійних стандартів;
- зв'язок теоретичних знань із практичними вміннями;
- відповідність вимогам сучасного виробництва, технологій, цифровізації.

3. Мета та завдання практики:

Мета: формування професійно орієнтованих знань, розвиток мислення, підготовка до практичної діяльності.

Завдання:

- забезпечення прикладної спрямованості теоретичних знань;
- розвиток аналітичних, критичних та цифрових компетентностей;
- підвищення мотивації до навчання.

4. Методологічні та дидактичні засади:

Описати:

- використані педагогічні підходи (компетентнісний, інтегрований, проблемний);
- дидактичні принципи;
- міждисциплінарні зв'язки.

5. Зміст та організація освітнього процесу:

Описати:

- структуру занять (лекції, практичні, семінари);
- приклади проблемних завдань, кейсів, ситуацій;
- інтеграцію теорії з практикою.

6. Педагогічні та цифрові технології:

Вказати:

- інтерактивні методи навчання;
- цифрові платформи та інструменти;
- елементи змішаного або дистанційного навчання.

7. Оцінювання та результати навчання:

Описати:

- критерії оцінювання;
- інструменти контролю (тести, проєкти, кейси);
- результати навчання та їх динаміку.

8. Інноваційність і практична цінність:

Показати:

- новизну підходів до викладання теорії;
- ефективність поєднання теорії з практикою;
- внесок у підвищення якості фахової підготовки.

9. Відтворюваність та поширення:

Вказати:

- умови впровадження іншими викладачами;
- можливості адаптації;
- рекомендації.

10. Висновки та перспективи:

Підпис _____ Дата _____

ШАБЛОН ОФОРМЛЕННЯ КРАЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ майстра виробничого навчання

1. Загальні відомості:

- 1.1. Назва кращої педагогічної практики
- 1.2. Автор практики (*ПІБ, посада — майстер виробничого навчання, кваліфікаційна категорія*)
- 1.3. Заклад освіти
- 1.4. Освітній рівень (*професійна освіта*)
- 1.5. Професія / кваліфікація
- 1.6. Вид практичної підготовки (*виробниче навчання, навчальна практика, виробнича практика*)
- 1.7. Термін реалізації практики

2. Актуальність практики:

Обґрунтувати:

- відповідність сучасним вимогам виробництва;
- оновлення технологічних процесів;
- потреби роботодавців.

3. Мета та завдання практики:

Мета: формування професійних умінь і навичок, готовності до реальної виробничої діяльності.

Завдання:

- формування практичних компетентностей;
- розвиток культури праці та відповідальності;
- дотримання вимог охорони праці та безпеки.

4. Організаційно-методичні засади:

Описати:

- принципи виробничого навчання;
- поєднання навчальних і виробничих завдань;
- взаємодію з роботодавцями.

5. Зміст та етапи виробничого навчання:

Описати:

- види робіт і операцій;
- поетапність формування навичок студентів;
- використання тренажерів, симуляторів, обладнання.

6. Технології та методи виробничого навчання:

Вказати:

- методи показу та вправляння;
- наставництво;
- дуальну форму освіти;
- цифрові та симуляційні інструменти *(за наявності)*.

7. Контроль та оцінювання результатів

Описати:

- критерії сформованості навичок;
- способи контролю якості виконання робіт;
- самооцінювання та взаємооцінювання.

8. Результативність та ефективність

Показати:

- рівень сформованості професійних компетентностей;
- готовність здобувачів освіти до роботи;
- відгуки роботодавців, результати практики.

9. Інноваційність і практична значущість

Обґрунтувати:

- нові підходи до організації виробничого навчання;
- використання сучасного обладнання та технологій;
- підвищення якості підготовки робітничих кадрів.

10. Можливості поширення та впровадження:

11. Висновки та перспективи:

Підпис _____ Дата _____

ЧЕК-ЛИСТ ПУБЛІКАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ КПП (для педагогічних працівників закладів професійної освіти)

1. Визначте мету публікації (перед підготовкою матеріалу чітко дайте відповідь:

«Для чого я публікую КПП?»):

- атестація / сертифікація;
- поширення досвіду серед колег;
- поповнення електронного портфоліо;
- участь у конкурсі / проєкті;
- підвищення кваліфікації.

Порада: одна й та сама КПП може мати **кілька форматів публікації** (методичний + стаття).

2.Оберіть формат публікації:

- методична розробка (*практичні матеріали, кейси, сценарії занять*);
- опис кращої педагогічної практики (*структурований досвід, який можна відтворити*);
- стаття у фаховому журналі (*актуальність, результати, висновки*);
- тези / матеріали конференції (*короткий виклад практики*);
- електронне портфоліо / блог (*довготривале представлення досвіду*).

3. Оберіть платформу (залежно від мети):

Для атестації та сертифікації:

- Всеосвіта;
- Методичний портал;
- Освіта.іа (обов'язково перевірте наявність **сертифіката публікації**).

Для професійного визнання:

- Ukrainian Professional Education;
- Continuing Professional Education;
- інші фахові електронні журнали (OJS).

Для поширення досвіду:

- сайт закладу освіти;
- електронний методичний банк;
- професійні спільноти педагогів.

4. Підготуйте матеріал (обов'язкові елементи):

Перед поданням переконайся, що в матеріалі є:

- назва КПП;
- мета і завдання;
- цільова аудиторія;
- опис технологій і методів;

- результати та ефективність;
- можливість відтворення іншими педагогами;
- висновки.

Типова помилка: опис «що я роблю», а не «чому це працює і який результат».

5. Перевірте відповідність вимогам платформи:

- обсяг тексту повинен відповідати вимогам;
- правильне оформлення (*шрифт, інтервал, структура*);
- мова — українська;
- відсутність плагіату;
- наявність анотації / ключових слів (*за потреби*).
-

6. Подайте матеріал і збережіть підтвердження:

- завантажено матеріал;
- отримано підтвердження публікації;
- збережено:
 - посилання на публікацію;
 - сертифікат / довідку;
 - PDF-версію матеріалу.

Це важливо для **портфоліо, атестації, звітності**.

7. Інтегруйте публікацію у професійне портфоліо:

- додайте до електронного портфоліо;
- зазначте у самоаналізі діяльності;
- використовуйте під час атестації;
- презентуйте на методичному заході.

8. Масштабуйте КПП:

- адаптуйте матеріал для іншої дисципліни / професії;
- підготуйте майстер-клас або вебінар;
- об'єднайте КПП з досвідом колег;
- подайте на конкурс педагогічної майстерності.

Підбірка українських платформ і ресурсів, де педагоги професійної освіти можуть публікувати власні педагогічні напрацювання, опис кращих педагогічних практик (КПП), методичні матеріали, статті або досвід

*Хочу сертифікат → методичний портал
Хочу фахове визнання → науковий журнал
Хочу показати досвід → сайт / спільнота
Хочу “все і одразу” → 2–3 різні платформи*

1. Фахові журнали та наукові видання (наукові педагогічні журнали):

• **Ukrainian Professional Education (Українська професійна освіта)** — науковий журнал із рецензуванням, що публікує статті з професійної освіти та педагогіки (<https://upenpu.pnpu.edu.ua/>);

• **Continuing Professional Education: Theory and Practice** — електронний науковий журнал з професійної освіти та безперервного професійного розвитку (<http://npo.kubg.edu.ua/>);

• **Збірник наукових праць «Педагогічні науки»** — фахове видання педагогічного напрямку з можливістю публікації наукових статей та методичних досліджень (<https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps>);

• **PrOsvita** — педагогічний науково-методичний журнал відкритого доступу, що охоплює різні сегменти педагогічної та професійної освіти (<https://www.prosvita.in.ua/index.php/journal>).

Публікація у таких журналах дає **офіційний науковий вихід** і може бути корисною для атестації, портфоліо чи наукової діяльності педагога.

2. Освітні портали для публікації матеріалів:

✓ **Всеосвіта** — освітній портал, де можна розміщувати методичні матеріали, розробки занять, тести, презентації тощо, та **отримати безкоштовний сертифікат про публікацію** (https://vseosvita.ua/?utm_source=chatgpt.com);

✓ **Урок.ОСВІТА.UA** — каталог «Відкритий урок: розробки, технології, досвід» дозволяє педагогам публікувати власні методичні матеріали та отримувати сертифікат про публікацію (https://urok.osvita.ua/?utm_source=chatgpt.com);

✓ **Методичний портал** — Ресурс для розміщення методичних розробок із можливістю згенерувати **електронний або друкований сертифікат** про публікацію (через реєстрацію користувача та завантаження матеріалу) (<http://metodportal.com/>).

3. Онлайн спільноти та блог-платформи

Хоча ці ресурси не є **формальними науковими журналами**, але вони дають можливість педагогам ділитися досвідом, кейсами та матеріалами:

- ✓ Професійні педагогічні спільноти у соціальних мережах (Facebook-групи, тематичні форуми), де можна розміщувати посилання на свої напрацювання й обговорювати їх із колегами.
- ✓ Освітні блоги та власні авторські платформи (Medium, персональні сайти) дають змогу розміщувати **довші публікації, рефлексії, кейси, поради**, але потребують власного просування.
- ✓ Платформи відкритих освітніх ресурсів (OER), де можна зберігати й поширювати навчальні матеріали, кейси, цифрові продукти як публічні ресурси для інших педагогів.

4. На що ще звернути увагу?

- ✓ **Наукові конференції та збірники тез** — подання тез практики або виступів може привести до включення у збірники конференцій або наукові публікації.
- ✓ **Колективні збірники від закладів освіти чи академічних інститутів** — де педагоги можуть розміщувати свої матеріали у спільних виданнях.

Короткі поради:

- Для **наукового виходу КПП** — подавайте у фахові журнали з рецензуванням (з DOI або статусом фахового видання).
- Для **методичних матеріалів** — портали з сертифікацією (сертифікат підтверджує публікацію педагогічного матеріалу).
- Для **широкого розповсюдження практичного досвіду** — блоги, спільноти, сайти закладів освіти, картотеки методичної роботи тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. **Буртняк О.А.** *Методологія дослідження кращих практик: теорія та практика* // Управлінські дослідження. — 2018. — №7.
2. **Герасименко С.В.** *Кращі практики в сучасному менеджменті: системний підхід.* — К.: Наукова думка, 2019.
3. **Коваленко Н.І.** *Методичні аспекти дослідження кращих практик у публічному управлінні.* Збірник наукових праць. — Київ, 2020.
4. **Мартинюк Ю.П.** *Системи управління знаннями і кращі практики: концептуальні підходи* // Сучасні проблеми менеджменту. — 2021. — №11.
5. Електронні джерела. — URL:
<https://uiepnpu.pnpu.edu.ua/>
<http://npo.kubg.edu.ua/>
<https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps>
<https://www.prosvita.in.ua/index.php/journal>
https://vseosvita.ua/?utm_source=chatgpt.com
https://urok.osvita.ua/?utm_source=chatgpt.com
<http://metodportal.com/>

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ, ВИВЧЕННЯ, УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ КРАЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК

Головний редактор:

Заступник головного редактора:

Редактор:

Технічний редактор:

Члени редакції:

Тетяна РУСЛАНОВА

Юлія ДАВИДОВА

Ольга ГОРЄНКОВА

Олена ЯКОВЕНКО

Зінаїда НАЗАРЕЦЬ,

Владлена ДРОБНА

Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області

61121 м.Харків, вул. Владислава Зубенка, 37, 4 поверх

Тел.: (0572) 69-32-79

E-mail: pr.nmc@ptukh.org.ua

<https://www.facebook.com/groups/162399237723984/>

